

En ganska vanlig familj

Så långt jag kan minnas tillbaka har vi varit fattiga i min familj - och alltid levat som om vi inte varit det. Vi ville aldrig anpassa oss, rätta mun efter matsäcken. Vi kunde inte ”sköta pengar”. Hade pappa några slantar kvar på avlöningsdagen bullades det upp utan tanke på den kommande veckan. Finare smörgåsmat skulle det vara, och så brännvin förstås. Det var härligt för resten att efter den gångna veckans halvsvält få äta sig riktigt mätt och se pappa och mamma glada. Det var alltid spänning i luften också. Man visste aldrig hur festandet skulle sluta. Ville det sig väl kunde pappa hamna på golvet med ett grytlock i vardera handen, och så sjöng han med all den kraft han var mäktig: när krigstrumpeten ljuder. Så slog han takten med grytlocken. Mera än ”när krigstrumpeten ljuder” kunde han inte på sången, men han fortsatte att skråla och drämma ihop locken.

Glädjen kunde också lätt förbytas i raseri. En gång var jag orsak till det. Jag var väl en fem år och vägrade av någon anledning att dricka ett litet glas brännvin, som pappa i sin välmening slagit upp åt mig. Det togs hus i helvitte, så att säga. Pappa tog allt som fanns på bordet - utom brännvinsflaskan - och slungade det med väldiga gester i slasktratten, som var inom kasthåll.

Det var oftast på det sättet han visade sin vrede - genom att kasta

Gustaf Roström

Tor och Gösta Roström

och slå sönder saker. Det gjorde en härlig effekt, det var han medveten om. Under själva uppvisningen svor han. Jag har aldrig hört någon kunna svära som pappa, så mäktigt, lidelsefullt och avgrundsdyt. Hans ”jävlars jävlar i alla helvittes jävlar” - dessa futtiga fem sex ord - räckte skrämmande länge, hämtades upp från något avgrundsdyt och slungades sedan vidare upp mot himlen med en sådan våldsamt kraft att man tyckte sig följa med av luftdraget. Hans ä'n i jävla var makalösa, han kunde lägga något så obeskrivligt rätt i dem. Familjen visste att spela sin roll rätt under sådana utbrott. Vi såg rädda ut och skockade oss i något hörn tills allt var över.

På den tiden - 1914 och 1915 - bodde vi på Långholmsgatan nere vid Hornstull, där staden då tog slut för oss barn. Bebyggelsen på andra sidan Årstaviken, Liljeholmen, Midsommarkransen, Aspudden och Gröndal var tillhåll för allsköns skumt folk fick vi oss itutat. Högalidsgatan och Långholmsgatan såg ut ungefär som idag och likaså Brännkyrkagatan, den gamla infarten från Hornstull. Arbetsinrättningen var väl inte så gammal, ett drottning Kristinas jaktlott låg uppe vid Hornskroken, ett ”Hem för hedervärda borgersmän” fanns också, och så potatisland och täppor. Men höjden där Högalidskyrkan nu ligger var grönbeta för oss.

På andra sidan Långholmsgatan, mot Gröndal, låg den traktens rackarberg, där vi höll till ibland. Jag minns dem mest som utkikspunkt då en stor fabrik på andra sidan viken brann, och för min första kontakt med ”fula gubbar”. Två yngre män lockade upp mig och en kamrat i bergen. Vi skulle få choklad, men först skulle vi göra något underligt. Jag begrep ingenting av det hela, men då min kamrat började springa som för livet sprang jag också. På kvällen, då familjen samlats kring matbordet, berättade jag om det inträffade utan att använda förskönande omskrivningar - var skulle jag för resten fått dem ifrån? Jag förstod inte varför pappa ville spöa mig som om jag begått något brott. Det blev en underlig tystnad vid bordet, jag minns en kullvräkt stol och att mamma höll om mig medan hon förklarade för pappa att jag ingenting begrep. - I dessa berg huserade också bergläror, ett slags underliga fåglar, som av äldre omnämndes med förakt. Senare i livet såg jag en sådan berglärika. Det var under beredskapsåren under andra världskriget, då jag låg med ett förband